

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 26 lipca 2023 r.

sprawy **P. S.**

uniewinnionego od zarzutu popełnienia czynu z art. 233 § 1a k.k.,

z powodu kasacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 lutego 2023 r., sygn. akt IX Ka 1317/22,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie

z dnia 19 lipca 2022 r., sygn. akt XIV K 416/20,

p o s t a n o w i ł

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,

**2. kosztami postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Mokotowa w Warszawie, wyrokiem z dnia 19 lipca 2022 r., sygn. akt XIV K 416/20, uniewinnił P. S. od popełnienia czynu z art. 233 § 1a k.k. polegającego na tym, że w dniu 6 marca 2020 r. w W. przy ul. [...] w budynku Prokuratury Okręgowej w W., będąc uprzedzonym o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz będąc pouczonego o prawie do uchylenia się od odpowiedzi na pytanie, jeżeli udzielenie odpowiedzi mogło narazić go na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w trakcie

przesłuchania w charakterze świadka w nadzorowanym przez Prokuraturę Okręgową w W. postępowaniu przygotowawczym sygn. PO I Ds. [...], w którym w roli podejrzanego występują K. U., W. S. i inni, w ten sposób, iż wskazał, że nie zna K. U., jak również zeznał, iż nie rozpoznaje wizerunku tego mężczyzny, który widniał w okazanych mu dokumentach z akt w/w śledztwa stanowiących kserokopię dowodu osobistego oraz prawa jazdy, a ponadto zeznał nieprawdę, iż nie zna W. S. i wskazał, że nie rozpoznaje wizerunku tego mężczyzny, który widniał na okazanej mu tablicy poglądowej nr [...] znajdującej się w aktach w/w śledztwa, jak również zeznał nieprawdę w ten sposób, iż wskazał, że latem 2019 r. odbył podróż do Hiszpanii wyłącznie w towarzystwie nieznanego mu mężczyzny, której celem był zakup samochodu, podczas gdy w rzeczywistości znał K. U. oraz W. S., a w okresie od 22 do 24 września 2019 r. nieprzerwanie przebywał wraz z w/w mężczyznami, co było związane z tym, że z wykorzystaniem samochodu marki M. o numerze rej. [...] odbył wraz z nimi podróż z Polski do Hiszpanii oraz z powrotem, przy czym jej celem nie było nabycie pojazdu.

Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z dnia 8 lutego 2023 r., sygn. akt IX Ka 1317/22, po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez oskarżyciela publicznego na niekorzyść P. S., wyrok Sądu I instancji utrzymał w mocy.

Prokurator Okręgowy w W. wniósł kasację od wyroku Sądu odwoławczego, zaskarżając go w zakresie rozstrzygnięcia względem P. S. na jego niekorzyść i zarzucając mu:

1. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego polegające na zaakceptowaniu błędnej wykładni art. 233 § 1a k.k. dokonanej przez Sąd I Instancji, który niesłusznie przyjął, że zakres stosowania art. 233 § 1a k.k. jest zawężony do świadków, którzy składają fałszywe zeznania z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą ich najbliższymi, zaś nie obejmuje on świadków, którzy umyślnie składają nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenia dla realizacji ich prawa do obrony, co w rezultacie skutkowało niesłusznym uniewinnieniem P. S. od popełnienia czynu z art. 233 § 1a k.k. podczas, gdy z treści tego przepisu wprowadzonego nowelizacją z dnia 11 marca 2016 r. wynika jednoznacznie,

że zakres jego stosowania obejmuje zarówno świadków, którzy zeznają nieprawdę lub zatajają prawdę z obawy przed odpowiedzialnością grożącą im samym lub ich najbliższym;

2. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., mające istotny wpływ na treść wyroku, polegające na niepełnym i nienależytym rozważeniu zarzutu sformułowanego przez prokuratora, skutkujące bezkrytycznym zaakceptowaniem przez Sąd Odwoławczy powierzchownej, jednostronnej i sprzecznej z zasadami prawidłowego rozumowania wykładni art. 233 § 1a k.k. dokonanej przez Sąd I Instancji, sprowadzającej się wyłącznie do uznania, że art. 233 § 1a k.k. powinien być rozumiany w ten sposób, że zakres jego zastosowania jest zawężony do tych świadków, którzy składają fałszywe zeznania z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą ich najbliższym, natomiast do świadków, którzy czynią to z subiektywnej obawy przed własną odpowiedzialnością karną, aktualna pozostaje judykatura identyfikująca szeroki zakres materialnego prawa do obrony.

Podnosząc powyższe, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Skarżący zarzuca Sądowi odwoławczemu zaaprobowanie błędnego poglądu, wyrażonego przez Sąd I instancji, jakoby zakres stosowania art. 233 § 1a k.k. był „zawężony do świadków, którzy składają fałszywe zeznania z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą ich najbliższym, zaś nie obejmuje on świadków, którzy umyślnie składają nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenia dla realizacji ich prawa do obrony.” Sąd Rejonowy w rzeczywistości niczego takiego nie stwierdził - o czym świadczy treść uzasadnienia wyroku wydanego przez ten Sąd - Sąd Okręgowy zatem nie mógł przychylić się do tak

sformułowanego stanowiska. Nie doszło zatem do naruszenia w ten sposób przepisów prawa materialnego na skutek błędnej wykładni art. 233 § 1a k.k.

Sąd Okręgowy w Warszawie prawidłowo zinterpretował treść art. 233 § 1a k.k., uznając, że w świetle tego przepisu, nie popełnia przestępstwa świadek składający fałszywe zeznanie z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, jeśli - realizując prawo do obrony - zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, nie wyczerpując jednocześnie swoim zachowaniem znamion czynu zabronionego określonego w innym przepisie ustawy (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2021 r., I KZP 5/21). Warunkiem zastosowania tego przepisu nie jest późniejsze przedstawienie świadkowi zarzutów i przesłuchanie go jako podejrzanego (art. 313 § 1 k.p.k.), jak twierdzi prokurator. Wystarczy, że świadek ten ma uzasadnione przekonanie, iż ujawnienie informacji, na okoliczność których jest przesłuchiwany, może spowodować pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej.

Prokurator zdaje się błędnie odczytywać sens wywodów zawartych w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2021 r., I KZP 5/21, na której treść powoływały się obydwie orzekające w sprawie Sądy. Sąd Najwyższy wyznacza w niej granice odpowiedzialności karnej świadka, składającego fałszywe zeznania, statuując, że: wobec tego, iż prawo do obrony związane jest wyłącznie z realizującą go osobą, nie może służyć ochronie innej osoby, nawet jeżeli jest to osoba najbliższa, nie stanowi okoliczności wyłączającej bezprawność czynu złożenie fałszywych zeznań motywowane obawą przed odpowiedzialnością karną grożącą najbliższym świadka. Odpowiedzialność przewidzianą w art. 233 § 1a k.k. będzie ponosił także ten świadek, który z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, zeznaje fałszywie co do okoliczności, które nie są związane z ze sprawstwem jego czynu i potencjalną własną odpowiedzialnością karną. Natomiast nie popełnia przestępstwa z tego przepisu świadek składający zeznanie z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, jeśli - realizując prawo do obrony - zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, nie wyczerpując jednocześnie swoim zachowaniem znamion czynu zabronionego określonego w innym przepisie ustawy.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie ulega wątpliwości, że P. S. mógł obawiać się konsekwencji ujawnienia organom ścigania podróży z K. U. i W. S. do Hiszpanii, gdzie mężczyźni ci nie tylko przeprowadzali przestępczy rekonesans, ale, jak wynika z zeznań świadka P. Ł., usiłowali również dokonać napadu - co zostało udaremnione przez miejscową Policję. Znajomość z tymi osobami - członkami zorganizowanej grupy przestępczej i wspólnie odbyta podróż o wskazanym celu mogła rzucić cień podejrzenia na P. S. o to, że w takiej czy innej formie, współpracował z K. U. i W. S.. O podjęciu przez świadka próby całkowitego odcięcia się od prowadzonej przeciwko nim sprawy świadczy nierozpoznanie samego siebie na tablicy pogładowej. P. S. uznał bowiem, że jego interes procesowy wymaga zanegowania wszelkich kontaktów z wyżej wymienionymi.

Odnosząc się do drugiego z zarzutów kasacyjnych należy na wstępie poczynić uwagę, że został on wadliwie sformułowany. Prokurator zarzucił wyrokowi Sądu I instancji błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że P. S. złożył fałszywe zeznania w obawie przed grożącą mu odpowiedzialnością karną i zarzut tej treści został przez Sąd II instancji rozpoznany. Tymczasem w kasacji oskarżyciel publiczny zarzuca Sądowi naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., polegające na niepełnym i nienależytym rozważeniu zarzutu sformułowanego przez prokuratora, skutkujące bezkrytycznym zaakceptowaniem przez Sąd odwoławczy powierzchownej, jednostronnej i sprzecznej z zasadami prawidłowego rozumowania wykładni art. 233 § 1a k.k. dokonanej przez Sąd I Instancji, sprowadzającej się wyłącznie do uznania, że art. 233 § 1a k.k. powinien być rozumiany w ten sposób, że zakres jego zastosowania jest zawężony do tych świadków, którzy składają fałszywe zeznania z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą ich najbliższym, natomiast do świadków, którzy czynią to z subiektywnej obawy przed własną odpowiedzialnością karną, aktualna pozostaje judykatura identyfikująca szeroki zakres materialnego prawa do obrony. Zatem, o ile zarzut apelacyjny odnosił się do błędu w ustaleniach faktycznych, zarzut kasacyjny mówi o błędzie prawa materialnego. Sąd II instancji nie mógł nieprawidłowo rozważyć zarzutu, którego nie postawiono (zarzutu naruszenia prawa materialnego). Jeśli prokurator uznał za konieczne podważyć prawidłowość

kontroli instancyjnej, powinien był zatem zarzucić nieprawidłowe rozpoznanie apelacyjnego zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych.

Niezależnie od powyższego ocenić trzeba, iż Sąd Okręgowy właściwie oraz dogłębnie rozważył kwestie, poruszone przez prokuratora w apelacji od wyroku Sądu I instancji, który uniewinnił oskarżonego od postawionego mu zarzutu. Rozpoznawszy zarzut apelacyjny z wymaganą przepisami wnikliwością, podtrzymał ocenę Sądu meriti odnośnie do motywacji towarzyszącej P. S. w chwili składania niezgodnych z prawdą zeznań. Uznał, że „inkryminowana wypowiedź skorelowana była w tym wypadku z towarzyszącą świadkowi obawą przed grożącą mu odpowiedzialnością karną. Wszak w/w zeznawał na okoliczność znajomości z K. U. i W. S., którzy stanęli pod poważnymi zarzutami, m.in. udział w zorganizowanej grupie przestępczej, a także odpowiadał na pytania co robił w okresie sierpień - wrzesień 2019 r., a dalej o przebieg podróży do Hiszpanii (k. 341-343). Zaprzeczając znajomości z w/wymienionymi, zdawał sobie sprawę, że wyjeżdżał z nimi do tego kraju w innym celu niż deklarowany, mogąc mieć przy tym świadomość, że wiedzę o samym fakcie podróży posiadają już organy ścigania. Wszak obaj towarzysze owej eskapady zostali w krótkim czasie po powrocie do Polski zatrzymani, a następnie tymczasowo aresztowani (k.6, k. 15, k.61 -62, k. 68 - 69)” (uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego, s. 4-5). Dalej wskazuje Sąd Okręgowy, iż „P. S. mógł obawiać się (taką miał świadomość), że składając relację zgodną z prawdą, może zostać w konsekwencji pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Jednocześnie podnieść należy, że w/wymieniony w swoich zeznaniach, nie kierował fałszywych oskarżeń przeciwko innym osobom. W tych warunkach słusznie Sąd Rejonowy przyjął, że taka postawa P. S. realizowała jego prawo do obrony, a zatem w myśl przywołanej na wstępie uchwały Sądu Najwyższego, nie popełnił on przestępstwa z art. 233 § 1a k.k.” (tamże). Niezasadne jest zatem twierdzenie Autora kasacji, iż zarzut apelacji prokuratora co do niesłusznego stwierdzenia przez Sąd zaistnienia okoliczności ekskulpujących oskarżonego, został rozpoznany z pogwałceniem art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k.

Wreszcie, nie polega na prawdzie pogląd skarżącego, jakoby powyższa wykładnia art. 233 § 1a k.k. prowadziła de facto do niemożności pociągania

świadków do odpowiedzialności karnej w związku ze złożeniem fałszywych zeznań, z uwagi na ich subiektywne obawy co do ewentualnych konsekwencji zeznań (por. str. 10 kasacji). Jest to klasyczne argumentum ad absurdum. U podstaw wykładni art. 233 § 1a k.k., stosowanej przez Sądy w niniejszej sprawie, nie stoi chęć uniemożliwienia działania organom ścigania lub spowodowania zagrożenia dla dobra wymiaru sprawiedliwości, ale zagwarantowanie jednostkom prawa do obrony. Nie jest bowiem możliwe, w świetle obowiązujących przepisów, pociągnięcie do odpowiedzialności karnej osoby, która składając zeznania zeznaje nieprawdę albo zataja prawdę ze względu na obawę narażenia się na odpowiedzialność karną. W zakresie podmiotów mogących podlegać odpowiedzialności karnej z art. 233 § 1 k.k. nie mieścił się i nie mieści sprawca czynu zabronionego przesłuchiwany w charakterze świadka, a zeznający w zakresie własnej odpowiedzialności. Sam fakt wprowadzenia nowego art. 233 § 1a k.k. nie zmienił aktualności oraz trafności tego stanowiska. Nie można odczytywać normy z art. 233 § 1a k.k. abstrahując od konstytucyjnego standardu prawa do obrony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2023 r., I KK 505/22).

Mając na uwadze oczywistą bezzasadność postawionych w kasacji zarzutów, należało oddalić ją na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k., kosztami postępowania w sprawie obciążając Skarb Państwa.

[SOP]

[ms]

